

Слід зазначити, що перелік об'єктів судово-економічної експертизи, наведений на рис. 3, не є вичерпним та може включати інші документи, які мають безпосереднє відношення до справи. Так, Остап'юк Н. А. визначає такі класифікаційні ознаки об'єктів судово-економічної експертизи: суб'єкти складання; ступінь розкриття відомостей щодо предмета експертизи; форма наданих документів; час отримання [3, с. 72]. Тобто документи, надані експерту для перевірки, мають бути відповідними до справи, що розглядається за всіма критеріями (час, форма, виконавці).

Таким чином, судово-економічна експертиза, маючи основною метою допомогу суду (слідству) під час вирішення питань, що потребують спеціальних знань у галузі економіки, бухгалтерського і податкового обліку, аналізу та контролю, у сучасних умовах господарювання стає все більш доцільною і необхідною у процесі провадження судочинства.

Напрямом подальшого дослідження є проведення теоретичного аналізу механізму організації судово-економічної експертизи.

Наук. керівн. Кожушко О. В.

Література: 1. Базась М. Ф. Теоретико-методологічні засади судово-бухгалтерської експертизи : навч. посіб. / М. Ф. Базась. – К. – 2004. – 488 с. 2. Колісник О. П. Теоретичні основи судово-бухгалтерської експертизи / О. П. Колісник // Фінанси, облік і аудит. – 2009. – № 14. – С. 256–263. 3. Остап'юк Н. А. Обліково-аналітичне забезпечення бухгалтерської експертизи: теорія і методика : дис. на здобуття наук. ступеня кандидата економічних наук 08.06.04 / Н. А. Остап'юк. – К., 2006. – С. 186. 4. Понікаров В. Д. Судово-економічна експертиза : навч. посіб. / В. Д. Понікаров, С. М. Попова, Л. М. Попова. – 2-ге вид., доп. та перероб. – К. : Центр учбової літератури, 2008.

УДК 657.3

Колесник А. Є.

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ РЕВІЗІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Анотація. Уточнено сутність ревізії на основі вивчення законодавчо-нормативних актів та узагальнення опублікованих із досліджуваної проблематики робіт. Обґрунтовано значення ревізії в сучасних умовах господарювання.

Аннотация. Уточнена сущность ревизии на основе изучения законодательно-нормативных актов и обобщения опубликованных по исследуемой проблематике работ. Обосновано значение ревизии в современных условиях хозяйствования.

Annotation. The essence of audit is specified on the basis of study of legislative and normative acts and generalization of works on the problems under study. The value of audit in the modern economy is justified.

Ключові слова: ревізія, умови господарювання, законодавчо-нормативний акт.

Економічні перетворення в Україні та процес розвитку ринкових відносин супроводжуються перебудовою господарського механізму управління на всіх рівнях економіки та зумовлюють необхідність удосконалення як фінансово-бюджетної політики в цілому, так і формування відповідних механізмів державного фінансового контролю. На сьогодні особливого значення в цьому контексті набуває здійснення саме ревізії, що зумовлює актуальність та своєчасність обраної теми дослідження.

Проблеми дослідження сутності ревізії висвітлені в роботах багатьох вчених та практиків, таких, як: Бутинець Ф. Ф., Білуха М. Т., Дікань Л. В., Малюга Н. М., Рубан Н. І., Усач Б. Ф. та ін. [1 – 3].

Аналіз літературних джерел стосовно досліджуваного питання дозволяє дійти висновку, що на сьогодні єдиного підходу до визначення сутності ревізії немає. Між визначеннями "ревізії" різними авторами-дослідниками є певні розбіжності та відмінності, тому виникає потреба в ретельному дослідженні поняття "ревізія".

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування сутності та значення ревізії в сучасних умовах господарювання.

Відповідно до визначеної мети були поставлені такі завдання: обґрунтувати значення ревізії в сучасних умовах господарювання; проаналізувати сучасні визначення поняття "ревізія", які надані різними авторами-дослідниками; узагальнити підходи до сутності ревізії на основі критичного аналізу існуючих визначень у різних літературних джерелах; надати власне уточнене визначення поняття "ревізія"; обґрунтувати значення ревізії в сучасних умовах господарювання.

У процесі дослідження були використані такі методи: аналіз, синтез, узагальнення та систематизація.

Так, одні автори розглядають ревізію як метод документального контролю за фінансово-господарською діяльністю підприємства за дотриманням законодавства з фінансових питань, достовірності обліку та звітності [1]. У свою чергу, інші науковці, такі, як Дікань Л. В., Усач Б. Ф., Бутинець Ф. Ф., визначають ревізію як спосіб перевірки виробничої і господарсько-фінансової діяльності юридичної особи з точки зору дотримання законності, ефективності виробництва та якості роботи, що здійснюється за даними обліку, звітності та іншими джерелами [1 – 3].

Серед сукупності підходів до визначення сутності ревізії можна виокремити ще один підхід, згідно з яким ревізія – це документальна перевірка або форма документального контролю [3].

Проте є багато науковців – як юристів, так і юристів-фінансистів, які у своїх працях акцентують на тому, що ревізія є формою здійснення фінансового контролю [4; 5].

Але проаналізовані підходи щодо визначення поняття "ревізія" автор ставить під сумнів через те, що ототожнювати ревізію, наприклад, із методом недопустимо, тому що саме поняття "метод" не передбачає наявності методів, мети та предмета, що властиві ревізії, а означає сукупність прийомів або операцій практичного та теоретичного пізнання дійсності, що підпорядковується вирішенню конкретного завдання. Тому визначати ревізію методом, на думку автора, не є доцільним. Ще один підхід, згідно з яким ревізія розглядається як документальна перевірка, теж слід критично проаналізувати, оскільки, на думку автора, так стверджувати не можна, адже ревізія передбачає не тільки документальну перевірку, але й фактичну. Найбільш повними та змістовними визначеннями, на думку автора, слід вважати ті, в яких наголошується на тому, що ревізія є формою або способом контролю, оскільки найбільш повно розкривають усі її елементи та завдання.

На думку автора, уточнення поняття "ревізія" сприяє найбільшому уявленню сутності ревізії. Автором запропоновано таке трактування цього терміна. Ревізія – це документальний та фактичний спосіб перевірки функціонування установи, відповідності її діяльності всім стандартам та нормам законодавства, достовірності обліку та звітності з метою виявлення та покарання винних осіб, які зловживають своїми повноваженнями, щодо використання коштів та цінностей, які перебувають у власності держави, та, як наслідок, запобігання порушенням у майбутньому.

Таким чином, було уточнено сутність поняття "ревізія", що полягає в документальній та фактичній перевірці фінансово-господарської діяльності бюджетної установи, що в умовах економічної нестабільності України підвищує її значення і необхідність для дотримання фінансової дисципліни в господарських структурах державної форми власності.

Тому важливо сказати, що за допомогою ревізії проводиться глибоке та багатогранне обстеження фінансово-господарської діяльності підприємства, установи, організації. Значення останньої в системі фінансового контролю досить велике. Адже масштаби тіньового перерозподілу грошових потоків, у тому числі в бюджетних установах, мізерність доходів від державної власності й обсяги вивезення капіталів за межі України величезні, а схеми скоєння порушень стають "досконалішими". Тому, щоб утримувати фінансові відносини країни на належному рівні, потрібно постійно контролювати їх, адже від ефективного використання, розподілу бюджетних коштів залежить економічний стан країни та соціальний розвиток кожного із нас. Тож для підвищення ролі й значення ревізії слід не лише виявляти порушення, недоліки, а й вчасно їм запобігати та виправляти їх. Для цього до ревізій мають залучатися висококваліфіковані фахівці, здатні посилити контроль, та вжити рішучих заходів до усунення фактів порушень. Тому важливо систематично здійснювати методичне навчання ревізорів, а керівники контрольно-ревізійних органів мають дбати про це, постійно поліпшуючи свою роботу у ході проведення ревізій.

Підводячи підсумок, можна зазначити, що ревізія – це система контрольних дій, здійснюваних ревізійною групою або ревізором за фінансово-господарською діяльністю організацій, за якої встановлюється законність, достовірність та економічна доцільність досконалих господарських операцій, дотримання фінансової дисципліни, достовірність ведення бухгалтерського обліку і звітності, правильність дій посадовців з метою виявлення недоліків і порушень у діяльності об'єкта, що ревізується.

Ревізії відбуваються у процесі проведення внутрішньовідомчого контролю, фінансового державного контролю.

За допомогою ревізій державні та господарські органи отримують достовірну інформацію про повну мобілізацію і використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, про позитивні і негативні сторони діяльності організації, що ревізується. Це сприяє оперативному й правильному прийняттю управлінських рішень. Значення ревізії також полягає в узагальненні і поширенні позитивного досвіду господарювання, профілактиці порушень і зловживань.

Системність у ревізії досягається комбінованим використанням різних способів і прийомів логічного і математичного, документального і фактичного контролю.

Наук. керівн. Кривцова Т. О.

Література: 1. Контроль і ревізія : підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів / за ред. проф. Ф. Ф. Бутиця. – 3-тє вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП "Рута", 2002 – 544 с. 2. Ді-

кань Л. В. Контроль в бюджетних установах. : підручник / Л. В. Дікань. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2010 – 408 с. 3. Усач Б. Ф. Контроль і ревізія : підручник / Б. Ф. Усач. – К. : Знання, 2007. – 263 с. 4. Мельник О. П. Формування в Україні елементів державного внутрішнього фінансового контролю відповідно до вимог європейських стандартів / О. П. Мельник // Фінансове право. – 2007. – № 2 – С. 45–48. 5. Андрійко О. Ф. Організаційно-правові проблеми державного контролю у сфері виконавчої влади : автореф. дис. док. юрид. наук. / Д. ф. Андрійко. – К., 1999. – 38 с.

УДК 657.002

Колпак В. В.

Магістр 2 року навчання
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СУДОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Анотація. Досліджено визначення поняття судово-економічної експертизи на думку різних вчених. Запропоновано авторське бачення поняття судово-економічної експертизи, відмінність якого від інших полягає у врахуванні всіх його сутнісних складових.

Аннотация. Исследованы опеределения судебно-экономической экспертизы по мнению разных ученых. Предложено авторское видение понятия судебно-экономической экспертизы, отличие которого от других заключается в учете всех его существенных составляющих.

Annotation. The author's vision of the concept of judicial and economic expertise is offered, which is different from others by its taking into account all its essential components. Other researchers' definitions of the legal and economic expertise have been studied.

Ключові слова: судово-економічна експертиза, процес, процесуальна форма.

Сучасні умови господарювання, які характеризуються мінливістю економічного середовища зумовлюють рушійні зміни у всіх без винятку ділянках економічного життя. Такі зміни повною мірою торкнулись і діючої в Україні системи економічного контролю, проявленням чого стало виникнення нових його форм. Серед зазначених форм з'явилась судово-економічна експертиза, яка на сьогодні зайняла важливе місце в системі контролю, а її результати безперечно є цінними та вагомими. Саме тому увага до судово-економічної експертизи з усіх аспектів її здійснення не зменшується. При цьому багато в чому це стосується саме організаційних аспектів. Зазначене ґрунтується на тому, що саме від правильної та раціональної організації судово-економічних заходів залежить якість їх проведення. Деякі напрями судово-економічної експертизи потребують більш детальної уваги. До таких напрямів відноситься експертиза операцій з оплати праці. З огляду на окреслене, судово-економічна експертиза операцій з оплати праці на підприємстві в сучасних умовах є достатньо важливим та актуальним питанням.

Аналіз сучасних досліджень, присвячених проблематиці теоретичних основ судово-економічної експертизи, показав, що багато науковців займаються вирішенням різнопланових неузгодженостей в даному аспекті. Окремі питання теорії, організації та методики судово-економічної експертизи знайшли відображення у працях таких вітчизняних вчених, як: Білуха М. Т., Базась М. Ф., Бандурка О. М., Камлик М. І., Понікаров В. Д.; зарубіжних вчених, а саме: Алибеков Ш. І., Арзуманян Т. М., Кеворков Ж. А., Ромашов А. М., Пошюнас П. Ю., Чаадаєв С. Г., Шадрін В. В. та ін.

Метою дослідження є визначення сутності судово-економічної експертизи.

У результаті проведеного дослідження встановлено, що на сьогодні не існує законодавчого визначення поняття "судово-економічна експертиза". Це призводить до помилкових тверджень щодо його розуміння та відсутності нормативно-правового акту, який безпосередньо регулював би проведення судово-економічної експертизи, що дало б змогу на законодавчому рівні закріпити порядок та умови залучення експерта-економіста до судового процесу.

У чинному законодавстві України надано тільки визначення поняття "судова експертиза" [1]. Згідно зі ст. 1 Закону України "Про судову експертизу", судова експертиза – це дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів дізнання, попереднього слідства чи суду.

Досліджуючи сутність судово-економічної експертизи необхідно звернутися до поглядів вчених-економістів на визначення поняття "судово-економічна експертиза". Узагальнюючи існуючі погляди на визначення поняття "судово-економічна експертиза", наведених на рисунку, можна зробити висновок, що кожен автор по-різному визначає його сутнісну складову.